

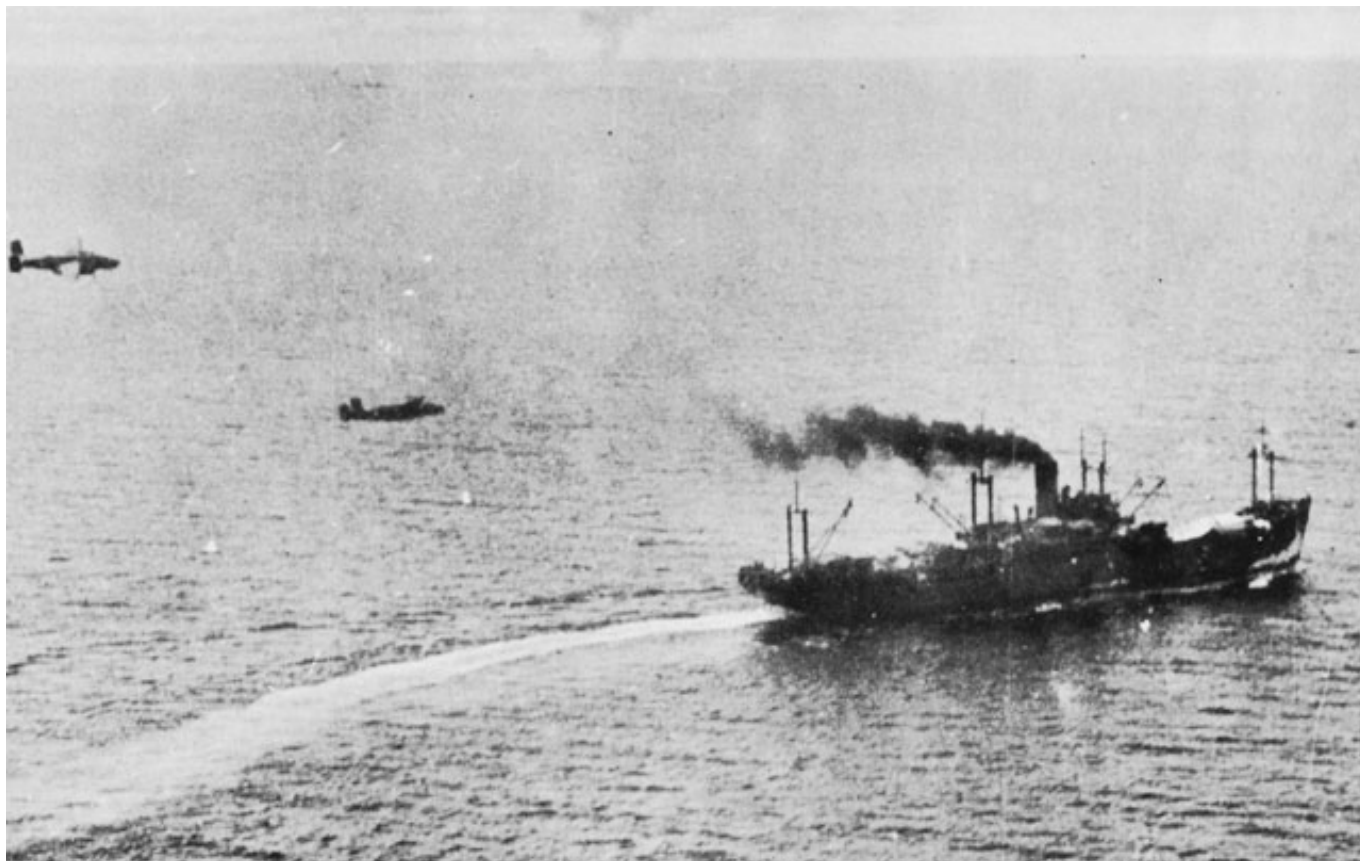
Historie: Lov na japonské trosečníky v Bismarckově moři. Strašlivý úkol i vojenská nezbytnost

- CZ24 News | 26. prosince 2023

JAPONSKO: Během bitvy v Bismarckově moři (2.-4. března 1943) po zničení konvoje přepravujícího japonské posily na Novou Guineu pokračovali spojenci v útoku a slovy klasika Miloše Hubáčka “podnikli lov na japonské trosečníky.” A nabízí se otázka, jak mohou vítězové vyčítat poraženým válečné zločiny, když se jich sami dopouštěli.

Šlo o válečný zločin, nebo o nezbytnost a válce v libovolné době tak vlastní věc, že dává vybrat mezi dvěma špatnými rozhodnutími? Jak je pohodlné soudit s odstupem tři čtvrtě století na život a na smrt zápasící protivníky. Osm torpédoborců a osm transportních lodí přepravovalo z Rabaulu na Novou Guineu 6900 vojáků 51. pěší divize generála Hidemicu Nakana. **Posily byly v cíli naléhavě očekávány a potřebné.** Po rozhodnutí vyklidit Guadalcanal hodlalo japonské velení převzít iniciativu právě na Nové Guinei. Bez významných posil to nebylo možné – a odhlédněme o marnosti takového počínání z globálního hlediska. Admirál Jamamoto před válkou odhadoval schopnost Japonska vést úspěšné ofenzivní akce maximálně jeden rok.

Operace na Nové Guinei byly ve skutečnosti první fází snahy zastavit nezastavitelné, byť na nižších stupních velení to nemuselo být zřejmé. Konvoj vyplul z hlavní japonské základny v oblasti 28. února. O dva týdny později měla následovat 20. divize. Plán sestavený generálporučíkem Imamurou, velitelem 8. oblastní armády, a viceadmirálem Guniči Mikawou, nedůsledným vítězem od ostrova Savo, byl na první pohled riskantní, a o tom nikdo nepochyboval. **Již v lednu s úspěchem konvoj převážející posily do Lae napadlo spojenecké letectvo** (byť výsledky z jeho perspektivy byly spíše hubené). A příkladů podobných střetnutí s neblahými důsledky pro japonské plány byla řada také v průběhu guadalcanalského tažení.

Autor: Wikimedia Commons | Public domain | Popis: Útok na japonské lodě během bitvy

Jakkoli významné byly vzdušné síly, které měli Japonci v oblasti k dispozici, početní, technická i taktická převaha amerického a australského letectva byly stále zřetelnější, a trasa mezi Rabaulem a Lae byla v dosahu spojeneckých středních bombardovacích a, co bylo podstatné, také stíhacích letounů. Existovala alternativa přepravit vojáky nikoli do Lae, ale do Madangu, odkud by se pak divize přesunula do Lae po pevnině. V takovém případě by trasu konvoje spojenecké taktické letectvo neohrozilo. Jenže **mezi Madangem a Lae nebyly k dispozici cesty umožňující přesun techniky**. Nezbyvalo než riskovat. Válečná hra, kterou uspořádal štáb 18. armády, aby ověřil možnosti celého pánu, naznačila 50% pravděpodobnost úspěchu operace a předpověděla ztrátu čtyř lodí a tří nebo čtyř desítek lodí. Přesto měl být realizován.

Problémem, s nímž japonské štáby neuměly pracovat, byla schopnost spojeneckého velení číst jejich zprávy. Kromě konvenčních prostředků průzkumu, a intenzivní přípravy na přesun dvou divizí nebylo možné před letouny zakrýt, sehrála svou zásadní roli námořní rozvědka jak v Melbourne, tak ve Washingtonu. Hlavní informací, kterou z dešifrovaných zpráv spojenci přečetli, bylo, že kolem 5. března má do Lae připlout **konvoj šesti transportních lodí s doprovodem torpédoborců**. Bezmála 7000 čerstvých příslušníků císařské armády v Lae, bez ohledu na japonské představy o vlastní ofenzívě, by mohlo komplikovat plány generála MacArthura na dobytí a využití této významné lokality.

Prostředkem k odvrácení hrozby bylo především taktické letectvo. Dosavadní zkušenosti daly vzniknout novým verzím lehkých a středních bombardérů: pro útok proti nepancéřovaným transportním lodím přeplněným vojáky byly některé lehké letouny A-20 Havoc i střední B-25 Mitchell **vyzbrojeny čtyřmi v přídi umístěnými velkorážnými kulomety**. Technika útoku byla o to účinnější, že s ní Japonci dosud neměli zkušenost: nízko [letící útočníky](#) považovali za torpédové bombardéry, a své lodě jim ve snaze odvrátit hrozbu nastavovali přídělí či zádí. Důsledky více než 3000 ran za minutu čtyř Browningů byly tím drtivější.

Autor: Wikimedia Commons | Public domain | Popis: B-25 18. perutě RAAF v roce 1943

Bombardování bylo problémem. Z vyšších letových hladin bylo bezpečné, ale velmi neefektivní. Byť pomalé, stále pohybující se transportní lodě nebylo snadné zasahovat. Bombardování z malých výšek pak přinášelo **problém rizika poškození vlastního stroje výbuchem vlastní pumy**. Odpovědí byla jednak tzv. skip bombing, technika bombardování s odskoky, de facto "žabkou", a ideálním řešením se ukázaly být časované bomby. Kromě Havoců (v RAAF zvaných Boston) a Mitchellů byly k dispozici také lehké australské Beaufightery, i těžké B-17 a B-24. Doprovod zajišťovaly skvělé Lightniny s více než dostatečným doletem a díky propracované taktice boje jednoznačnou převahou nad japonskými Zery, které byly tím jediným, na co mohl konvoj skutečně spoléhat.

Většina vojáků 51. divize byla soustředěna na transportních lodích. Šťastnějších několik stovek převážely doprovodné torpédoborce, které byly jednak pancéřované, jednak rychlé a obratné, a vůči leteckému útoku obecně lépe disponované. Bitva, do níž se na spojenecké straně zapojilo postupně na 170 těžkých, středních a lehkých bombardérů a stíhaček, výsledky japonské štábní válečné hry nepotvrdila. **Spojencům se podařilo zničit všech osm transportních lodí** a z osmi torpédoborců klesne ke dnu polovina (z toho jeden šťastným zásahem čtvrttunové bomby z jednoho z těžkých bombardérů). [Spojenečtí stíhači](#) sestřelili dvacet japonských s vlastní ztrátou čtyř. Ztraceny byly pouze dva bombardéry.

Kromě letectva bylo proti konvoji nasazeno také deset motorových torpédových člunů, které si s ohledem na přítomnost torpédoborců nemohly dovolit útočit než pod krytem noční tmy. Podařilo se jim potopit, resp. dorazit jednu transportní loď. Útoky proti konvoji provázely a následovaly akce, které jsou **dodnes předmětem diskusí**. Jejich aktéry byli z jedné strany přeživší japonští námořníci

a především vojáci 51. divize na záchranných člunech, provizorních vorech i jednotlivci ve vlnách, a torpédoborce, lodě a ponorky vyslané k jejich záchraně, a z druhé strany spojenečtí stíhači a motorové torpédové čluny a jejich kulomety.

Autor: Wikimedia Commons | Public domain | Popis: Útok na loď Taimei Maru

Válka zde opět ukázala svou pravou tvář. “Byl to hrozný úkol, ale vojenská nezbytnost, neboť japonští vojáci se nevzdávali a protože se nacházeli tak blízko pobřeží, že tam mohli doplavat, nebylo možné připustit, aby se dostali na břeh a připojili k posádce v Lae,” napsal historik kontradmirál Morison.

Historie válek podobnými situacemi nešetří. Příkladem je masakr zajatců z řad osmanské armády po kapitulaci Jaffy v roce 1799. Ve zkratce: obránci města kapitulovali po příslibu, že jejich životy budou ušetřeny. Vrchní generál Bonaparte ovšem tento příslib neschválil. Nebyl v kontextu situace naprosto realistický. Malá francouzská armáda si nemohla dovolit živit tisíce zajatců. Propustit je znamenalo jistotu, že se s nimi opět střetne.

Lidsky bezvýchodná situace měla jediné řešení. Letmé analogie k bitvě v Bismarckově moři v roce 1943 bychom našli – a je-li v případě masakru v Jaffě otázka válečného zločinu diskutabilní, v Bismarckově moři ji lze s klidným svědomím kategoricky odmítnout. Shodou okolností se zde bavíme o podobném počtu obětí, který je v Jaffě odhadován na dva až čtyři tisíce. Jaký je v principu rozdíl mezi tím, když se letce bitevních letounů podaří překvapit a zničit dělostřeleckou kolonu, než se tato rozvine do baterie a začne rozdávat rány, a touto **tragickou fází bitvy v Bismarckově moři**? Letci a posádky torpédových člunů zabíjeli japonské vojáky, než se tito opět zapojili do válečných operací, nadto v citlivé oblasti, a zkomplikovali by zde další spojenecký postup, znásobili cenu, kterou by zde Australané a Američané museli (v nevyhlášené válce) platit.

Dělostřelecká kolona je proti bitevním letounům podobně bezbranná jako přeživší z vojenského konvoje na záchranných člunech. Lidskost a milosrdenství nejsou totéž jako naivita. V jakém okamžiku se nepřítel stává bližním, jehož život je třeba chránit? Hranice ve válce rozhodně nevede

mezi “obranyschopný” a “bezbranný” ani mezi “v bezpečí” a “v tísní”. Jedním z prostředků i cílů válečných operací je **uvést nepřítele do tísně, zlomit jeho obranyschopnost**. Ne ve všech situacích je ale takový stav dostatečný, a všechny situace je třeba posuzovat v širokém kontextu podle vlastních možností i možností nepřítele. V tomto ohledu neexistuje mechanické pravidlo. Proto Morison mluví o “hrozném úkolu” – ano, lidsky je to hrozný úkol.

Autor: Wikimedia Commons | Public domain | Popis: Robert L. Faurot byl během bitvy sestřelen

Střílet na bezbranné lidi. Vojenská nezbytnost to rozhodně byla. Ve válce nechcete dát nepříteli šanci, aby se vám mohl postavit s vyšší nadějí vás zabít. A to odhlížíme zcela od specifického japonského přístupu k problematice válečného zajetí. Pokud by byl konvoj zlikvidován na volném moři a pokud by existovala možnost vzít přeživší do zajetí, stála by jejich likvidace v jiném světle, než když měli a mnozí využili **možnost záchrany na nedaleké pevnině, jež byla v japonských rukách**. Je zcela pochopitelné, když se jednotka nebo jednotlivec přesto takové “vojenské nezbytnosti” vzepře. Příkladem může být populární doprovod těžce poškozeného bombardéru B-17 pilotem Messerschmittu namísto toho, aby jej německý stíhač dorazil.

Ze širšího úhlu pohledu tento lidský čin a rytířský přístup k vedení války mohl velmi snadno přivést zachráněné spojenecké letce v opraveném bombardéru nad jeho rodné město. Přesto převážila okamžitá lidskost a smysl pro férový boj. Jiná věc je chladná úvaha velitele, který si je vědom širších důsledků a **vnímá odpovědnost za osud svých podřízených**. Oba přístupy lze vysvětlit. Válka není v žádném případě sportovní utkání a podobná dilemata k ní neoddělitelně patří.

ZDROJ: Hubáček, Ofenzíva v Pacifiku; airpower.airforce.gov.au

Zpracoval: Jakub Samek/securitymagazinCz